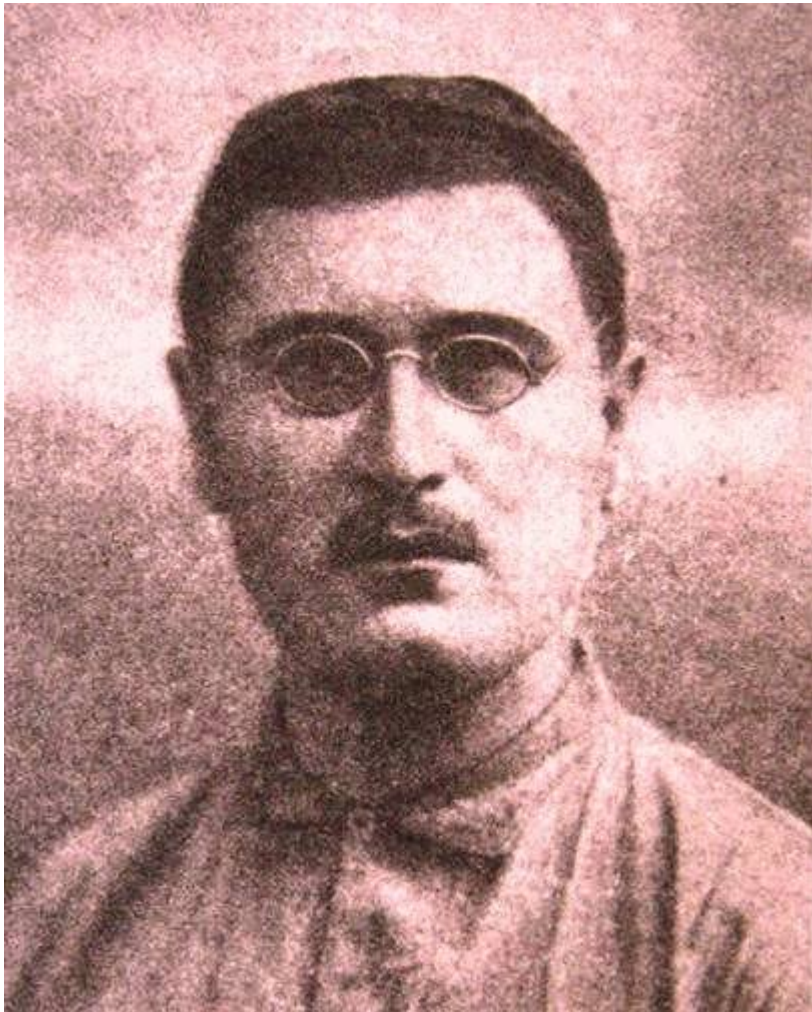

Süleyman Çolpan

Category: Kitapcy, Sözler, Ýazyjy şahyrlaryň we alymlaryň terjimehaly

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Süleyman Çolpan SÜLEYMAN ÇOLPAN

Zamanımızın çocuklarına sorun, hangi futbol takımında kim oynuyor. Avrupa'nın en ünlü sporcuları veya dünyaca meşhur şarkıcılarının isimleri ne? Hepsini size bir çırpıda sayarlar. Ama gel gelelim, bugün varlıklarının sebebi olan kahramanların ve diğer Türk büyüklerinin isimlerinin hatırlanması söz konusu olduğunda tamamı sınıfta kalır. En yakın tarih itibarıyla Türk Kurtuluş Savaşında başımıza nelerin geldiği ya da bu ülkenin nasıl yoktan var edildiği meselesi hakkında hiçbirisi doğru dürüst bir şey söyleyemez. Bu bizim açımızdan acıklı bir durum. Hoş, tabî ki bütün kabahat çocuklarımızın da değil. Onları yetiştiren eğitim sistemiyle, anne ve babaların da bu

konuda büyük sorumlulukları vardır.

İşte biz burada, Kazak Türkü Magcan Cumabay gibi Türk İstiklal Savaşını gönülden destekleyen ve bu amaçla şiirler yazan bir Türk evladı Abdülhamid Süleyman Çolpan hakkında da bir şeyler söylemeye çalışacağız. O, bugünkü Özbekistan'ın Andican şehrinde 1897'de dünyaya gelmiştir. Çocukluğundan itibaren şiire ve edebiyata düşkün olan Çolpan, vatan ve millet sevgisini dile getiren pek çok şiir yazarak, Türk edebiyatında çok az kişinin ulaşabileceği bir konuma yükselmiştir.

Çolpan'ın çocukluğu Rus imparatorluğunun son devirlerinin baskıları, gençlik yılları Rusya'daki çalkantıların zirveye yükseldiği bir zamana rastlar. Bilindiği üzere bu senelerde Türkistan'da Türklerin ne güçlü bir devleti, ne de aralarında doğru-dürüst bir dayanışma var idi. Buhara, Hive ve Hokand gibi hanlıklar Ruslar karşısında sürekli yenilgiye uğramakta, Çarlık kuvvetleri birer birer onların topraklarını ele geçirirken, birbirlerinin kuyularını kazmaktaydılar. 19. asrın ikinci yarısından itibaren kuzeyden yavaş yavaş Türkistan'a doğru inen Rus kuvvetleri Hokand ve Buhara'nın peşinden Hive'yi de zapt ettikten sonra Türklerin akılları başına geldiyse de artık iş işten geçmişti.

Birinci Bolşevik ihtilalinde daha çocuk yaşta olan Çolpan; hem medrese, hem de Rus okullarında Batı tarzı eğitim görmüş olup, birkaç yabancı dili de vakıf idi. Bu gençlik yılları içerisinde 1917 Komünist ayaklanmasına ve bu sırada ortaya çıkan Bolşevizm taraftarlarıyla, tam bağımsızlık yanlılarının mücadelesine tanık oldu. Tabi burada iyi bir ilim adamı, fakat kötü bir siyasetçi olan Zeki Velidi gibi birtakım muhterislerin attığı yanlış adımların cezasını Hazar ötesi Türkleri uzun yıllar çekti. Bununla birlikte 1917 nisanında Taşkent'te, arkasından kasımda Hokand'ta biraraya gelen aydınların girişimiyle Türkistan'ın muhtariyeti ilan olunmuş, ama bu durum uzun sürmemişti. Mart 1918'den sonra Buhara da Kızıl Ordu'nun işgaline uğradı ve 1918 mayısında Türkistan Otonom Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kuruldu. Elbette bu kukla bir hükümetti. Tam bağımsızlık yolundaki çabalar ise teker teker engellendi. Ancak komünistler Ruslarla Türkistan'daki çarpışmalar 1937'ye kadar şöyle veya böyle sürdü.

Bunlar bir yana 1917'de ilan edilen Başkurt hükümetinde de vazifeli olan Çolpan'ın ilk ciddi çalışmalarının da komünizmden sonra gerçekleştiğini görmekteyiz. Rus, Hint ve

İngiliz edebiyatçılarının bazı kitaplarını Türkçeye çevirdiği gibi, Anadolu Türk edebiyatından da fazlaca etkilendiği söylenir. 120'ye yakın şiir yazdı. Birkaç tiyatro eseri de kaleme alan Abdulhamid Süleyman Çolpan Türk insanının duygularına ve durumuna tercümanlık yaptı. Tehditlere ve baskılara boyun eğmeden en iyisi için uğraştı.

1920'li yıllarda Türkiye Türklerinin emperyalizme karşı verdiği savaşı da yakından takip eden Abdulhamid Çolpan, Türk milliyetçilerinin iyi tanıdığı "Tufan" adlı şiirinde;

"Ey İnönü, ey Sakarya, ey istiklal erleri,
Yürü mazlumlara tufanının öç alguçu selleri",

diyerek, Türkiye Türklerinin yanında olduğunu açıkça dile getirmiştir. Bu şiiri ile diğer milliyetçi yazı ve sözlerinden dolayı birçok kez yargılanarak, hapsolundu.

O yine bir şiirinde Türkistan'ın üzerine nasıl bir kabûsun çöktüğünü;

"Gözel Türkistan senge ne boldı,
Seher vaktında, küllerin soldu,
Çemenler berbat, kuşlar hem feryat
Hemmesi mahzun, bolmaz mı dilşad?
Birliğimizin teprenmez tağı,
Ümidimizin sönmez çerağı,
Birleş ey halkım kalgendir çağı,
Bezensin imdi Türkistan bağı",

diye anlatırken, Türkistan Türklerine karşı uygulanan zulmü;

"Külgen başkalarıdır, yıglayan menem,
Oynagan başkalarıdır, inlegen menem.
Erk erteklerini işitgen başka,
Kulluk koşugunu tinlegen menem",

şeklinde dile getirmekteydi.

Bilhassa yazdığı şiirler sebebiyle sekiz defa tutuklanması söz konusudur. Sonunda o da, alçak Stalin'in 1930'lu yıllardaki terörüyle yüzyüze geldi. Turancılık, anti devrimcilik ve burjuva milliyetçisiyle suçlandı. Günlerce işkencelere maruz

kaldı ve 1938 senesinde kurşuna dizilmek suretiyle ortadan kaldırıldı. O, milletini ve şerefini her şeyin üzerinde tutarak, bir kahraman gibi öldü. Bu gözü pek yiğitlerin torunları olan bizler de, şanlı atalarımızın emaneti şeref ve asaleti şu kısa dünyanın nimetleri için ayaklar altına aldirmamamız gerekir. Çünkü milletler onurlarını korudukları müddetçe yaşarlar.

Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ.

“Türk Tarihinin Kahramanları: 50-Abdülhamid Süleyman Çolpan”,
Orkun, Sayı 114, İstanbul 2007 Ýazyjy şahyrlaryň we alymlaryň
terjimehaly